235

C

23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

KW

235
C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

RENATI DES CARTES
NOTÆ
IN
Programma quoddam, ſub
finem Anni 1647. in Belgio
editum, cum hoc Titulo:

EXPLICATIO

Mentis humanæ, ſive Animæ rationalis, ubi explicatur quid ſit, & quid eſſe poſſit.

AMSTELODAMI,
Ex Officina LUDOVICI ELZEVIRII.
CIↃ IↃC XLVIII.

Koninklijke
Bibliotheek
te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

LECTORI.

EX quo tempore lucem adſpexit Philoſophia Nob. Viri RENATI DES CARTES, *à mul-is quidem, ſed non uno excepta ſt modo: verum diverſam ea ex-erta eſt fortunam, prout in ma-us diverſorum incidit ac genios. unt, qui ſerias in eam inſtitue-unt* Objectiones, *quibus ſeriò ab* Heroë *illo eſt reſponſum, tum* La-inè, *tum* Gallice. *Alii, cum aliud on poſſent, arrodere tamen eam & admordere voluerunt:* qui-us, *ut ipſe in* Præfatione Me-it. Metaph. *vatem egit* Philoſo-hus, rationũ ſeriem & nexum omprehendere non curanti-us, in ſingulas tantum clauſu-as argutari fuit ſtudium; qui id-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

circo, quamvis cavillandi occaſionem in multis invenerint, nihil tamen quod urgeat, aut reſponſione dignū ſit, objecerunt. *Hujus farinæ eſt, Tenebrio quidam ac Lucifuga, qui nunc* Theophilū, *nunc* Mercurium, Coſmopolitam *ſe vocat, in gemino libello, ante aliquot annos edito; & nuperus* Theologus *in ſua* Methodi Carteſianę Theologicâ Conſideratione, *in quâ criminationes ſuas ac calumnias,* DEO OPT. MAX. DEO Forti, Zelotę, Cauſę ſuę Vindici, Nominis Aſſertori, Veritatis Protectori, *ſacras facere, cum multorum ſtupore, non erubuit. Quaſi, criminationibus & calumniis certare, idem ſit*, ac Cauſam, Nomen, Veritatem Dei, *vindicare, aſſerere, protegere! An non*

hoc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

hoc eſt illud, quod Propheta *ait* Malachias, c. 1. 8. Deo offerre animalia cæca, clauda, ægrota? *quæ* Ducibus *ſuis ac Curatoribus offerre, ſacerdotem iſtum puduiſſet? Et, ſi attentus* Conſiderator *attentius conſideraſſet hæc* Methodi *verba* (*pag. 3.* Ne quis igitur putet, me hic traditurũ aliquam Methodum, quam unuſquiſque ſequi debeat ad rectè regendam rationẽ: illam enim tantũ, quam ipſe ſecutus ſum, exponere decrevi. *Et pag. 13.* Quamvis, quia opus meum mihi ſatis placet, ejus exemplar hic vobis proponam, non ideo cuiquam Author eſſe velim, ut ſimile quid aggrediatur) *facilè ab illa ſua* Conſideratione *abſtinuiſſet, ex qua nominis maculam potius quam laudem apud æquos*

 rerum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

rerum æſtimatores reportavit: ut non dicam, πολυπραγμοσύνης *notam eum incurriſſe, dum falcem* Theologicam *immiſit in meſſem* Philoſophicam; *quod verè eſt,* μεταβαίνειν εἰς ἄλλο γένος. *Alii in* Philoſophiam Carteſianam *inſurrexerunt theſibus ad diſputandum proponi ſolitis*; Lutetiæ, Ultrajecti, Groningæ, Franekeræ, Lugduni: *&, vel aperto Marte ejus* Authorem *ſunt aggreßi, vel ſub tecto & generali* NeotericorumPhiloſophorum *titulo latenter in ipſum irruerunt, vel in totum nomen ejus diſſimularunt. Poſtremi generis utriuſque ſpecimen nuperrimè contigit, in Antiquißima & Novißima* Belgicæ Fœderatæ *Academia. In* Lugdunenſi *quidem, Philoſophus primarius, Vir, ut D.*

Car-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Carteſius *judicat, non malus, ac ſimplex potius quam prudens, affectu, neſcio quo, abreptus*, Neotericis quibuſdam Philoſophis, *tam fatuas, tam ineptas, tam inſulſas, affinxit opiniones; ut ſeipſum fecerit ludibrium multis jocumq; ac riſum, multis commiſerationē: &, quamvis in diſputandi actu quadriſyllabū hoc nomen*, CARTESIVS, *nō pronuntiaverit, ac publicè poſtulatus, ut nomen alicujus Neoterici Philoſophi, tam ſtultas opiniones tenentis, proferret, turpiter hic defecerit, ita tamen ſe geſsit, & in omnem circumegit partē, ut non alium deſignari quam* D. Carteſium *facilè Auditorum cuivis conſtiterit: &, quid multis eſt opus? Theſes ipſæ hoc abundè loquuntur. In* Ultrajectinâ *Academiâ*, Medicus *non*

indoctus, diſputationem quandam conſcripſit, de Cachexia Leucophlegmaticâ, cui Corollaria nōnulla ſubjunxit, ad convellendas Medit. Metaph. Carteſ. inſtituta: quæ, cū diſputatio eſſet ſufflaminata, patenti folio, per varias Hollandiæ Vrbes ſunt miſſa, in ſignum, vel triumphi, vel provocationis, ac certaminis in eas inſtituendi. Licet vero Generoſiſsimus D. des Cartes, iſtos Theſium & Conſiderationum aſſultus atque allatrationes magno animo contemſerit, nihilque unquam reponere voluerit, tantum tamen à ſe impetravit, ut iſti Corollariorum Programmati Reſponſum aliquod repoſuerit; quod Amico, cui miſit & poteſtatem ejus fecit, non indignū fuit viſum luce publica: quo fortaſsis ad meliorem men-

mentem reducatur Programmatis Author; *&, quia nonnullis fortè videatur in ea contineri aliquid vindice dignum: neq; enim unquam exiſtimationi aut partibus ſuis defuit, vel deeſt* D. Carteſius *in reſpondendo, ſi quid adverſus* Philoſophiam *ſuam reſponſione dignum fuerit productũ. At verò calumnias ac futiles nugas, & quæ nullam ex ſuis ſententiis aut reſponſionibus feriunt, ſed quæ aut in objectiones tantũ, vel à ſe excogitatas, vel ab aliis ad inventionem veritatis prolatas, incurrunt, aut hinc inde particulam ex ſuis ſcriptis vellicant, inſuper habet. Scilicet,* Aquila non captat muſcas. *Sed Præfationum ſatis; atq; ipſum* Programmatis *examen &* Notas *legere atq; expendere operæ fuerit pretium.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

RENATO DES CARTES,

Philoſophiæ Reſtauratori, Seculi ornamento.

NVLLIVS addictus jurare in verba Magiſtri,
  Dum verum ex veri fonte, *Renate*, bibis,
Et Menti reddis ſua jura, & Senſibus aufers,
  Quam nimiam tribuit credula turba, fidem:
Neſcio quo dubitans pacto, dubia omnia tollis,
  Atque ex non certis omnia certa legis.
Certe Atheus propriis cadit armis: & malè Sextus
  Aſſenſum cohibens, vincitur arte ſua.
Nilque obſtare poteſt jam, Mente Deoque reperto,
  Materia ingenio ſubditur, ecce, tuo.
Qua Motu in varias diſiſsâ & mille figuras,
  Orbis tam vaſti nobile ſurgit opus.
Hinc Cœli, Terræque, Mariſque, atque Aëris almi
  Fuſa per hoc magnum ſemina inane fluunt.
Quæ natura Ignis, rutilum ſplendeſcere Solem
  Quid faciat: Mixtis additus unde Color?
Vnde tremor Terris, quâ vi Maria alba tumeſcant,
  Cur ſexangula Nix, Gutta rotunda cadat?
Cur Magnetem ineat Ferrum, vis ſcire? *Renati*
  Hic unus labor eſt, quem via nulla latet,
Cujus & Ingenio aſſurgunt Priſcique Novique,
  Nec vidiſſe ajunt ſecula cuncta parem.
Invidus huic quiſquis renuit ſubmittere faſces,
  Naturam violans, Matris adulter erit.
Et fragili dentem quærens illidere, ſoldo
  Offendet. Melius, non tetigiſſe, fuit.
Cui ſic extremis reſpondent prima, quis illum
  Hæc ſine crediderit pandere ſacra Deo?

RE-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

RENATI DES CARTES

NOTÆ

In Programma quoddam, ſub finem Anni 1647. in Belgio editum, cum hoc Titulo:

Explicatio Mentis humanæ, ſive Animæ rationalis, ubi explicatur quid ſit, & quid eſſe poſſit.

ACCEPI à paucis diebus duos libellos, in quorum uno apertè & directè impugnor, in altero tectè & obliquè duntaxat. Et quidem priorem nihil moror: imo habeo gratias ejus authori, quod, cum nihil niſi futiles cavillationes, & nulli credibiles calumnias, improbo labore collegerit, hoc ipſo teſtatus ſit, ſe nihil invenire potuiſſe in meis ſcri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

ptis, quod meritò reprehenderet, ſicque ipſorum veritatem, melius quam ſi ea laudaſſet, confirmarit, idque cum diſpendio ſuæ famæ. Alius autem libellus magis me movet: quamvis enim nihil in eo apertè de me habeatur, prodeatque ſine nomine Authoris & Typographi, quia tamen continet opiniones quas judico perniciofas & falſas, edituſque eſt forma Programmatis, quod vel templorum valvis affigi, & quibuſlibet legendum obtrudi poſſit, dicitur autem jam antea typis mandatus fuiſſe ſub aliâ formâ cum adjuncto nomine cujuſdam, tanquam Authoris, quem multi putant non alias quam meas opiniones docere, cogor detegere ejus errores, ne mihi fortè imputentur ab illis, qui caſu incident in obvias iſtas chartas, & mea ſcripta non legerunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Sequitur Programma quale ultima vice prodiit in lucem.

EXPLICATIO

Mentis Humanæ, ſive Animæ rationalis, ubi explicatur quid ſit, & quid eſſe poſſit.

I.

MENS humana eſt, quâ actiones cogitativæ ab homine primò peraguntur; eaque in ſola cogitandi facultate, ac interno principio, conſiſtit.

II.

Quantum ad naturam rerum attinet, ea videtur pati, ut mens poſſit eſſe vel ſubſtantia, vel quidam ſubſtantiæ corporeæ modus; vel, ſi nonnullos alios Philoſophantes ſequamur, qui ſtatuunt extenſionem & cogitationem eſſe attributa, quæ cer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

certis ſubſtantiis, tanquam ſubjectis, inſunt, cum ea attributa non ſint oppoſita, ſed diverſa, nihil obſtat, quo minus mens poſſit eſſe attributum quoddam, eidem ſubjecto cum extenſione conveniens, quamvis unum in alterius conceptu non comprehendatur. Quicquid enim poſſumus concipere, id poteſt eſſe: Atqui, ut mens aliquid horum ſit, concipi poteſt; nam nullum horum implicat contradictionem: Ergo ea aliquid horum eſſe poteſt.

III.

Errant itaque, qui aſſerunt, nos humanam mentem clarè & diſtinctè, tanquam neceſſariò * à corpore realiter diſtinctam, concipere.

IV.

Quod autem mens revera nihil aliud

---

* *Sive actu.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

aliud ſit quam ſubſtantia, ſive ens realiter à corpore diſtinctum, & actu, ab eo ſeparabile, & quod ſeorſim per ſe ſubſiſtere poteſt, id in ſacris literis, plurimis in locis, nobis eſt revelatum. Atque ita, quod per naturam dubium † quibuſdam eſſe poteſt, per divinam in ſacris revelationem nobis jam eſt indubitatum.

V.

Nec obſtat, quod de corpore dubitare, de mente vero dubitare nequaquam, poſſimus. Hoc enim illud tantum probat, quod, quamdiu de corpore dubitamus, illam ejus modum, dicere non poſſimus.

VI.

Mens humana, quamvis ſit ſubſtantia à corpore realiter diſtincta, in

† *Si accuratam & non moralem rerum veritatem & cognitionem quæramus.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

in omnibus tamen actionibus, quandiu eſt in corpore, eſt organica. Atque ideo, pro variâ corporis diſpoſitione, cogitationes mentis ſunt variæ.

VII.

Cum hæc ſit naturæ, à corpore, & corporis diſpoſitione, diverſæ, nec ab hac oriri queat: ea eſt incorruptibilis.

VIII.

Cumque ea nullas partes, nec ullam extenſionem in conceptu ſuo habeat; fruſtra quæritur, an ſit tota in toto, & in ſingulis partibus tota.

IX.

Cum mens æquè ab imaginariis, atque à veris affici queat, hinc * per natu-

* *Non moraliter, ſed exquiſitam & accuratam, rerum veritatem quærenti.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

naturam dubium eſt, an ulla corpora à nobis revera percipiantur. Verum, etiam hoc dubium tollit divina in ſacris revelatio, qua indubitatum eſt, Deum cœlum & terram & omnia, quæ iis continentur, creaſſe, & etiamnum conſervare.

X.

Vinculum, quo anima cum corpore conjuncta manet, eſt lex immutabilitatis naturæ, qua unumquodque manet in eo ſtatu, in quo eſt, donec inde ab alio deturbetur.

XI.

Cum ſit ſubſtantia, & in generatione nova producatur; rectiſſime ſentire videntur ii, qui animam rationalem, per immediatam creationem, à Deo, in generatione, produci volunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

XII.

Mens non indiget ideis, vel notionibus, vel axiomatis innatis: ſed ſola ejus facultas cogitandi, ipſi, ad actiones ſuas peragendas, ſufficit.

XIII.

Atque ideo omnes communes notiones, menti inſculptæ, ex rerum obſervatione vel traditione originem ducunt.

XIV.

Imo ipſa Idea Dei, menti inſita, eſt, vel ex divina revelatione, vel traditione, vel rerum obſervatione.

XV.

Conceptus noſter de Deo, ſive idea Dei, in mente noſtra exiſtens, non eſt ſatis validum argumentum ad exiſtentiam Dei probandam.

Cum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Cum non omnia exiſtant, quorum conceptus in nobis obſervantur: atque hæc idea, utpote à nobis concepta, idque imperfecte, non magis quam cujuſvis alius rei conceptus, vires noſtras cogitandi proprias ſuperet.

XVI.

Cogitatio mentis eſt duplex: intellectus & voluntas.

XVII.

Intellectus eſt perceptio & judicium.

XVIII.

Perceptio eſt ſenſus, reminiſcentia, & imaginatio.

XIX.

Omnis ſenſus eſt perceptio alicujus motus corporei; quæ nullas ſpecies intentionales deſiderat: iſque

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

que ſit, non in externis ſenſoriis; ſed ſolo cerebro.

XX.

Voluntas eſt libera, & ad oppoſita, in naturalibus, indifferens: ut ipſa nobis teſtatur conſcientia.

XXI.

Hæc ſe ipſam determinat; nec cœca eſt dicenda, ut viſus non dicendus ſurdus.

Nulli facilius ad magnam pietatis famam perveniunt quam ſuperſtitioſi & Hypocritæ.

Sequitur examen Programmatis.

Ad titulum notæ.

Adverto *in titulo*, non nudas aſſertiones de anima rationali ſed ejus explicationem promitti; adeo ut credere debeamus, omnes rationes, vel ſaltem præcipuas, quas author habuit, ad ea, quæ propoſuit, non tantum probanda, ſed etiam explicanda,

canda, in hoc programmate contineri: Nullaſque alias ab ipſo eſſe expectandas. Quod autem *animam rationalem* nomine *mentis humanæ* appellet, laudo: ſic enim vitat æquivocationem, quæ eſt in voce animæ, atque me hac in re imitatur.

Ad ſingulos articulos notæ.

In articulo primo, videtur velle iſtam animam rationalem *definire*, ſed imperfecte: genus enim omittit, quod nempe ſit ſubſtantia, vel modus, vel quid aliud; ſolamque exponit differentiam, quam à me mutuatus eſt: nemo enim ante me, quod ſciam, illam in ſola cogitatione, ſive cogitandi facultate, ac interno principio (ſupple ad cogitandum) conſiſtere aſſeruit.

In articulo ſecundo, incipit inquirere in ejus genus; dicitque, *videri rerum naturam pati ut mens humana poßit*

poſſit eſſe vel ſubſtantia, vel quidam ſubſtantiæ corporeæ modus.

Quæ aſſertio contradictionem involvit, non minorem, quam ſi dixiſſet, rerum naturam pati, ut mons poſſit eſſe vel ſine valle vel cum valle. Quippe diſtinguendum eſt inter illa; quæ ex natura ſua poſſunt mutari, ut quod jam ſcribam vel non ſcribam, quod aliquis ſit prudens, alius imprudens; & illa, quæ nunquam mutantur, qualia ſunt omnia quæ ad alicujus rei eſſentiam pertinent, ut apud Philoſophos eſt in confeſſo. Et quidem non dubium eſt, quin de contingentibus dici poſſit rerum naturam pati, ut illa vel uno, vel alio modo ſe habeant, exempli cauſa, ut jam ſcribam, vel non ſcribam; Sed cum agitur de alicujus rei eſſentia, plane ineptum eſt & contradictorium, dicere, rerum naturam pati

pati ut ſe habeat aliquo alio modo quam revera ſe habet; atq; non magis pertinet ad naturam montis ut non ſit ſine valle, quam ad naturam mentis humanæ ut ſit id quod eſt, nempe ut ſit ſubſtantia, ſi eſt ſubſtantia, vel certe ut ſit rei corporeæ modus, ſiquidē eſt talis modus; quod hic *noſter* conatur perſuadere, atque ad iſtud probandum ſubjungit hæc verba, *vel ſi nonnullos alios philoſophantes ſequamur, &c.* ubi per *alios philoſophantes me* aperte deſignat; primus enim ſum, qui cogitationem tanquam præcipuum attributum ſubſtantiæ incorporeæ, & extenſionem tanquam præcipuum corporeæ, conſideravi. Sed non dixi, attributa illa iis ineſſe tanquam ſubjectis à ſe diverſis: cavendumque eſt, ne per *attributum* nihil hic aliud intelligamus quam modum: nam quicquid alicui rei à natura tributum

tum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

tum eſſe cognoſcimus, ſive ſit modus qui poſſit mutari, ſive ipſamet iſtius rei plane immutabilis eſſentia, id vocamus ejus *attributum*. Sic multa in Deo ſunt attributa, non autem modi. Sic unum ex attributis cujuſlibet ſubſtantiæ eſt, quod per ſe ſubſiſtat. Sic extenſio alicujus corporis, modos quidem in ſe varios poteſt admittere, nam alius eſt ejus modus ſi corpus iſtud ſit ſphæricum, alius ſi ſit quadratum: verum ipſa extenſio, quæ eſt modorum illorum ſubjectum, in ſe ſpectata, non eſt ſubſtantiæ corporeæ modus, ſed attributum, quod ejus eſſentiam naturamque conſtituit. Sic denique cogitationis modi varii ſunt; nam affirmare alius eſt cogitandi modus quam negare, & ſic de cæteris; verum ipſa cogitatio, ut eſt internum principium, ex quo modi iſti exurgunt, & cui inſunt,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

non concipitur ut modus, ſed ut attributum, quod conſtituit naturam alicujus ſubſtantiæ, quæ an ſit corporea an vero incorporea, hîc quæritur.

Addit, *iſta attributa non eſſe oppoſita ſed diverſa*, quibus in verbis rurſus contradictio eſt: cum enim agitur de attributis aliquarum ſubſtantiarum eſſentiam conſtituentibus, nulla major inter illa oppoſitio eſſe poteſt, quam quod ſint diverſa; Et, cum fatetur, hoc eſſe diverſum ab illo, idem eſt ac diceret, hoc non eſſe illud; eſſe autem & non eſſe contraria ſunt. *Cum*, inquit, *non ſint oppoſita ſed diverſa, nihil obſtat quo minus mens poßit eſſe attributum quoddam eidem ſubjecto cum extenſione conveniens, quamvis unum in alterius conceptu non comprehendatur.* Quibus in verbis, manifeſtus eſt paralogiſmus: concludit enim de quibuſlibet at-

tributis, id, quod non niſi de modis proprie dictis verum eſſe poteſt, & tamen nullibi probat, mentem ſive cogitationis internum principium eſſe talem modum; ſed è contra, non eſſe, ex ipſiſmet ejus verbis in *articulo* 5. poſitis, mox oſtendam. De aliis autem attributis, quæ rerum naturas conſtituunt, dici non poteſt, ea, quæ ſunt diverſa, & quorum neutrum in alterius conceptu continetur, uni & eidem ſubjecto convenire; idem enim eſt, ac ſi diceretur, unum & idem ſubjectum duas habere diverſas naturas, quod implicat contradictionem, ſaltem cum de ſimplici & non compoſito ſubjecto quæſtio eſt, quemadmodum hoc in loco.

Sed *tria* hic advertenda ſunt, quæ ſi bene intellecta eſſent ab hoc ſcriptore, nunquam in tam manifeſtos errores incidiſſet.

Pri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Primum eſt; ad rationem modi pertinere, ut quamvis ſubſtantiam ſine illo facile intelligamus, non poſſimus tamen vice verſa modum clare intelligere, niſi ſimul concipiamus ſubſtantiam cujus eſt modus, ut in 1. *parte principiorum art.* 61. explicui, atque in hoc omnes Philoſophi conſentiunt: *Noſtrum* autem non attendiſſe ad hanc regulam, ex ejus *articulo quinto*, fit manifeſtum; ibi enim fatetur, nos poſſe de corporis exiſtentia dubitare, cum interim de mentis exiſtentia non dubitamus: unde ſequitur, mentem poſſe à nobis ſine corpore intelligi, ac proinde non eſſe ejus modum.

Alterum, quod hic notari velim, eſt, differentia inter entia ſimplicia & compoſita; quippe compoſitum illud eſt, in quo reperiuntur duo vel plura attributa, quorum utrumque ſine alio poteſt diſtincte intelligi:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

ex hoc enim, quod unum ſine alio ſic intelligatur, cognoſcitur non eſſe ejus modus, ſed res vel attributum rei, quæ poteſt abſque illo ſubſiſtere: ens autem ſimplex illud eſt, in quo talia attributa non inveniuntur. Unde patet, illud ſubjectum, in quo ſolam extenſionem cum variis extenſionis modis intelligimus, eſſe ens ſimplex: ut etiam ſubjectum, in quo ſolam cogitationem cum variis cogitationum modis agnoſcimus; illud autem, in quo extenſionem & cogitationem ſimul conſideramus, eſſe compoſitum, hominem ſcilicet, conſtantem anima & corpore, quem videtur *author noſter* pro ſolo corpore, cujus mens ſit modus, hic ſumpſiſſe.

Denique hic notandum, in ſubjectis, ex pluribus ſubſtantiis, compoſitis, ſæpe unam eſſe præcipuam, quæ à nobis ita conſideratur, ut, quod ei ex reliquis adjungimus, nihil

nil aliud ſit quam modus: ſic homo veſtitus conſiderari poteſt, ut quid compoſitum ex homine & veſtibus, ſed veſtitum eſſe, reſpectu hominis eſt tantum modus, quamvis veſtimenta ſint ſubſtantiæ. Eodemque modo, potuit *author noſter* in homine, qui ex anima & corpore eſt compoſitus, conſiderare corpus tanquam præcipuum quid, ratione cujus, animatum eſſe vel cogitationem habere, nihil aliud eſt quam modus: ſed ineptum eſt, inde inferre, ipſam animam, ſive id per quod corpus cogitat, non eſſe ſubſtantiam à corpore diverſam.

Conatur autem, quæ dixit, confirmare hoc Syllogiſmo: *Quicquid poſſumus concipere, id poteſt eſſe: atqui ut mens aliquid horum ſit* (nēpe ſubſtantia, vel modus corporeæ ſubſtantiæ) *concipi poteſt: nam nullum horum implicat contradictionem: Erg. &c.* Ubi notandum eſt, hanc regulā, *quicquid poſſumus con-*

cipere, id poteſt eſſe, quamvis mea ſit, & vera, quoties agitur de claro & diſtincto conceptu, in quo rei poſſibilitas continetur, quia Deus poteſt omnia efficere, quæ nos poſſibilia eſſe clare percipimus; non eſſe tamen temere uſurpandam, quia facile ſit, ut quis putet ſe aliquam rem recte intelligere, quam tamen præjudicio aliquo excæcatus non intelligit. Atque hoc contingit *huic authori*, cum negat implicare contradictionem, ut una & eadem res habeat alterutram è duabus naturis plane diverſis, nempe, ut ſit ſubſtantia, vel modus. Si tantum dixiſſet, nullas ſe percipere rationes, propter quas mens humana credi debeat ſubſtantia incorporea potius quam ſubſtantiæ corporeæ modus, poſſet ejus ignorantia excuſari; ſi vero dixiſſet, nullas ab humano ingenio poſſe inveniri rationes, quibus unum potius

quam

quam aliud probetur, arrogantia quidem eſſet culpanda, ſed non appareret contradictio in ejus verbis; cum autem dicit, rerum naturam pati, ut idem ſit ſubſtantia vel modus, omnino pugnantia loquitur, & abſurditatem ingenii ſui oſtendit.

In articulo tertio, ſuum de *me* judicium profert. *Ego* enim ſum, qui ſcripſi mentem humanam clare & diſtincte poſſe percipi ut ſubſtantiam à ſubſtantia corporea diverſam: *noſter* autem, quamvis non aliis nitatur rationibus quam iſtis cõtradictionem involventibus, quas in articulo præcedenti explicuit, me errare pronunciat. Sed hoc non moror. Nec examino verba, *neceſſario*, *ſive actu*, quæ nonnihil ambiguitatis continent; non enim ſunt magni momenti.

Nolo etiam examinare, quæ in *articulo quarto* de ſacris literis ha-

 bentur,

bentur, ne videar mihi jus arrogare de alterius religione inquirendi. Sed dicam tantum, tria genera quæſtionum eſſe hic diſtinguenda; quædam enim ſola fide creduntur, quales ſunt de myſterio incarnationis, de Trinitate, & ſimilibus; aliæ vero, quamvis ad fidem pertineant, ratione tamen naturali quæri etiam poſſunt, inter quas Dei exiſtentia & humanæ animæ à corpore diſtinctio ſolent ab Orthodoxis Theologis recenſeri; ac denique aliæ ſunt, quæ nullo modo ad fidem, ſed ad ſolum ratiocinium humanum ſpectant, ut de quadratura circuli, de auro arte Chymica faciendo, & ſimilibus. Atque ut illi Sacræ Scripturæ verbis abutuntur, qui ex iis male explicatis has ultimas elicere ſe putant: ita etiam ejus authoritati derogant, qui priores argumentis à ſola Philoſophia petitis demonſtrandas ſuſcipiunt:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

piunt : ſed tamen omnes Theologi ontendunt, eſſe oſtendendum, ipſas umini naturali non adverſari, atque n hoc præcipuum ſuum ſtudium ponunt; medias autem, non modo umini naturali non adverſari arbitrantur, ſed etiam hortantur Philoſophos, ut ipſas rationibus humanis pro viribus demonſtrent. Neminem autem unquam vidi, qui affirmaret, rerum naturam pati, ut res aliqua aliter ſe habeat quam docet Sacra Scriptura, niſi vellet indirecte oſtendere, ſe ſcripturæ illi fidem non habere. Cum enim prius nati ſimus homines quam facti Chriſtiani, non credibile eſt, aliquem amplecti ſerio eas opiniones, quas rectæ rationi, quæ hominem conſtituit, contrarias putat, ut fidei per quam eſt Chriſtianus adhæreat. Sed forte etiam *author noſter* hoc non dicit: verba enim ejus ſunt, *per naturam dubium quibuſ-*

dam eſſe poſſe, quod per divinam in ſacr revelationem nobis jam eſt indubita tum, in quibus duplicem contradi ctionem invenio: primam in eo quod unius & ejuſdem rei eſſentiam quam repugnat, non eandem ſemper manere, (quia ſi ſupponatur alia fieri, hoc ipſo erit alia res, & alio nomine indigitanda) ſupponat, eſſe, per naturam, dubiam, ac proinde mutabilem: aliam in verbo *quibuſdam*; quia, cum omnium eadem ſit natura, quod non niſi quibuſdam dubium eſſe poteſt, non eſt per naturam dubium.

Articulus quintus referendus eſt ad ſecundum potius quam ad quartum: neque enim in eo agit *author* de revelatione divina, ſed de natura mentis, an ſit ſubſtantia vel modus: atque ut probet, defendi poſſe, illam nihil aliud eſſe quam modum, conatur ſolvere objectionem ex meis

ſcriptis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

ſcriptis deſumptam. Quippe ſcripſi, nos non poſſe dubitare, quin mens noſtra exiſtat, quia, ex hoc ipſo, quod dubitemus, ſequitur, illam exiſtere; ſed interim nos poſſe dubitare, an ulla corpora exiſtant; unde collegi & demonſtravi, illam à nobis clare percipi, ut rem exiſtentem, ſive, ut ſubſtantiam, quamvis nullum plane corpus concipiamus, ac etiam negemus, ulla corpora exiſtere, ac proinde, mentis conceptum non involvere in ſe ullum conceptum corporis: quod argumentum putat ſe difflare, cum ait, *illud tantum probare, quod quamdiu de corpore dubitamus, mentem ejus modum dicere, non poſſimus.* Ubi oſtendit, ſe plane ignorare, quid ſit quod à Philoſophis vocatur *modus:* in eo enim conſiſtit natura modi, quod nullo pacto poſſit intelligi, quin conceptum rei cujus eſt modus in conceptu ſuo involvat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

volvat, ut jam ſupra explicui; *Noſter* autem, fatetur mentem poſſe aliquando intelligi ſine corpore, quando ſcilicet de corpore dubitatur, unde ſequitur, illam tunc ſaltem dici non poſſe ejus modum; atque, quod aliquando verum eſt de alicujus rei eſſentia vel natura, ſemper eſt verum; ſed nihilominus affirmat, *rerum naturam pati, ut mens ſit tantum corporis modus*: quæ duo manifeſte contradictoria ſunt.

In articulo ſexto, quid ſibi velit, non capio: memini quidem audiviſſe in ſcholis, *animam eſſe actum corporis organici*; ſed ipſam dici *organicam*, nunquam ante hanc diem audivi. Atque ideo ab *authore noſtro* veniam peto, ut, quia nihil hic certi habeo quod ſcribam, meas conjecturas, non tanquam rem veram, ſed tanquam conjecturas duntaxat, exponam. Duo inter ſe pugnantia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

tia mihi videor advertere; quorum unum eſt, quod mens humana ſit ſubſtantia realiter à corpore diſtincta, hocque aperte quidem dicit *Author*, ſed rationibus, quantum poteſt, diſſuadet, ſoliuſque ſacræ ſcripturæ authoritate probari poſſe, contendit; aliud eſt, eandem illam mentem humanam in omnibus ſuis actionibus eſſe *organicam* ſive inſtrumentalem, quæ ſcilicet per ſe nihil agat, ſed qua corpus utatur, tanquam membrorum ſuorum conformatione, aliiſque corporeis modis; atque ita, non quidem expreſſis verbis, ſed re ipſa affirmat, *mentem nihil aliud eſſe quam corporis modum*, ut etiam ad hoc unum probandum omnium rationum ſuarum aciem inſtruxit. Quæ duo tam manifeſte contraria ſunt, ut non putem, *Authorem* velle utrumque ſimul à lectoribus credi, ſed ea de induſtria ſic

inter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

inter ſe miſcuiſſe, ut ſimplicioribus quidem ſuiſque Theologis ſcripturæ authoritate aliquo modo ſatiſfaciat, ſed interim naſutiores agnoſcant, illum, cum ait, *mentem eſſe à corpore diſtinctam*, ironia uti, atque omnino in ea eſſe opinione, quod nihil ſit quam modus.

In ſeptimo etiam & *octavo articulo*, videtur tantum ironia uti. Atque retinet idem Socraticum ſchema *in poſteriore parte articuli noni.* Sed *in priori* rationem aſſertioni ſuæ adjungit, ideoque, illum ibi ſerio agere, credendum eſſe videtur. Nempe, docet per naturam dubium eſſe, an ulla corpora à nobis revera percipiantur, rationemque affert, *quia mens æque ab imaginariis atque à veris affici poteſt.* Quæ ratio, ut vera ſit, ſupponendum eſt, nos nullo intellectu proprie dicto poſſe uti, ſed ea tantum facultate, quæ ſenſus communis

nis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

nis vocari ſolet: in qua ſcilicet rerum tam verarum quam imaginariarum ſpecies recipiuntur ut mentem afficiant, & quam ipſis brutis Philoſophi vulgo concedunt. Sed ſane, qui habent intellectum, nec facti ſunt tanquam equus & mulus, etiamſi non à ſolis rerum verarum imaginibus afficiantur, ſed etiam ab iis, quæ in eorum cerebro aliis ex cauſis occurrunt, ut contingit in ſomnis, unas tamen ab aliis rationis lumine clariſſime dignoſcunt. Et, qua via id recte ac tuto fiat, tam accurate *in meis ſcriptis* explicui, ut neminem, qui ea perlegit, & intelligendi eſt capax, Scepticum eſſe poſſe, confidam.

In decimo & undecimo articulo, licet etiam ironiam ſuſpicari: Atque ſi anima credatur eſſe ſubſtantia, ridiculum eſt & ineptum, dicere; *vinculum, quo ipſa manet cum corpore conjuncta*,

juncta, eſſe legem immutabilitatis naturæ, qua unumquodque manet in eo ſtatu, in quo eſt: æque enim, quæ disjuncta ſunt, ac conjuncta, manent in eodem ſtatu, quamdiu nihil eorum ſtatum mutat, quod hic non quæritur; ſed, quomodo fiat, ut mens ſit corpori conjuncta, non autem ab eo disjuncta? Si autem anima ſupponatur eſſe modus corporis, recte dicitur non aliud quærendum eſſe vinculum, quo ei jungatur, quam quod maneat in eo ſtatu in quo eſt, quia nullus alius eſt modorum ſtatus, quam quod inſint rebus quorum ſunt modi.

In articulo 12. non videtur niſi ſolis verbis à me diſſentire: Cum enim ait, mentem non indigere ideis, vel notionibus, vel axiomatis innatis, & interim, ei facultatem cogitandi concedit (puta naturalem ſive innatam) re affirmat plane idem, quod

quod ego, ſed verbo negat. Non enim unquam ſcripſi vel judicavi, mentem indigere ideis innatis, quæ ſint aliquid diverſum ab ejus facultate cogitandi; Sed cum adverterem, quaſdam in me eſſe cogitationes, quæ non ab objectis externis, nec à voluntatis meæ determinatione, procedebant, ſed à ſola cogitandi facultate, quæ in me eſt, ut ideas ſive notiones, quæ ſunt iſtarum cogitationum formæ, ab aliis adventitiis aut factis diſtinguerem, illas innatas vocavi: eodem ſenſu, quo dicimus, generoſitatem eſſe quibuſdam familiis innatam, aliis vero quoſdam morbos, ut podagram, vel calculum, non quod ideo iſtarum familiarum infantes morbis iſtis in utero matris laborent, ſed quod naſcantur cum quadam diſpoſitione ſive facultate ad illos contrahendos.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Egregiam vero conſequentiam *in articulo* 13. ex præcedenti deducit. *Ideo*, inquit (quod mens, ſcilicet, non indigeat ideis innatis, ſed ſola facultas cogitandi ei ſufficiat) *omnes communes notiones menti inſculptæ, ex rerum obſervatione, vel traditione, originem ducunt*: tanquam, ſi facultas cogitandi nihil poſſit per ſe præſtare, nihilque unquam percipiat vel cogitet, niſi quod accipit à rerum obſervatione vel traditione, hoc eſt, à ſenſibus. Quod adeo falſum eſt, ut è contra, quiſquis recte advertit, quo uſque ſenſus noſtri ſe extendant, & quidnam ſit præciſe, quod ab illis ad noſtram cogitandi facultatem poteſt pervenire, debeat fateri, nullarum rerum ideas, quales eas cogitatione formamus, nobis ab illis exhiberi: adeo ut nihil ſit in noſtris ideis, quod menti, ſive cogitandi facultati, non fuerit innatum,

ſolis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

ſolis iis circumſtantiis exceptis, quæ ad experientiam ſpectant, quod nempe judicemus, has vel illas ideas, quas nunc habemus cogitationi noſtræ præſentes, ad res quaſdam extra nos poſitas referri, non, quia iſtæ res illas ipſas noſtræ menti per organa ſenſuum immiſerunt; ſed, quia tamen aliquid immiſerunt, quod ei dedit occaſionem ad ipſas, per innatam ſibi facultatem, hoc tempore potius quam alio, efformandas. Quippe nihil ab objectis externis ad mentem noſtram per organa ſenſuum accedit, præter motus quoſdam corporeos, ut ipſemet *author noſter in art.* 19. ex meis principiis affirmat; ſed ne quidem ipſi motus, nec figuræ ex iis ortæ, à nobis concipiuntur, quales in organis ſenſuum fiunt, ut fuſe in *Dioptrica* explicui; unde ſequitur, ipſas motuum & figurarum ideas nobis eſſe innatas:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Ac tanto magis innatæ eſſe debent ideæ doloris, colorum, ſonorum, & ſimilium, ut mens noſtra poſſit occaſione quorundam motuum corporeorum, ſibi eas exhibere: nullam enim ſimilitudinem cum motibus corporeis habent. Quid autem magis abſurdum fingi poteſt, quam, quod omnes communes notiones, quæ menti noſtræ inſunt, ab iſtis motibus oriantur, & ſine illis eſſe non poſſint. Vellem, *noſter* me doceret, quiſnam ille ſit corporeus motus, qui poteſt in mente noſtra formare aliquam communem notionem, exempli cauſa, *quod, quæ eadem ſunt uni tertio, ſint eadem inter ſe*, vel quamvis aliam: omnes enim iſti motus ſunt particulares, notiones vero illæ, univerſales, & nullam cum motibus affinitatem, nullamve ad ipſos relationem, habentes.

Pergit tamen in *art. 14.* affirmare,

re, ipſam ideam Dei, quæ in nobis eſt, non à noſtra cogitandi facultate, cui ſit innata, *ſed ex divina revelatione, vel traditione, vel rerum obſervatione, eſſe*: cujus aſſertionis errorem facilius agnoſcemus, ſi conſideremus, aliquid dici poſſe ex alio eſſe, vel quia hoc aliud eſt cauſa ejus proxima & primaria, ſine qua eſſe non poteſt, vel quia eſt remota & accidentaria duntaxat, quæ nempe dat occaſionem primariæ, producendi ſuum effectum uno tempore potius quam alio. Sic artifices omnes ſunt operum ſuorum cauſæ primariæ & proximæ; qui vero jubent, vel mercedem promittunt, ut illa faciant, ſunt cauſæ accidentariæ & remotæ, quia fortaſſe niſi juſſi non facerent. Non autem dubium eſt, quin traditio vel rerum obſervatio ſæpe ſit cauſa remota, nos invitans, ut ad ideam, quam habere poſſumus de

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

de Deo, attendamus, illamque cogitationi noſtræ præſentem exhibeamus. Quod autem ſit cauſa proxima iſtius ideæ effectrix, à nemine dici poteſt, niſi ab eo, qui putat nihil à nobis de Deo unquam intelligi, niſi quale ſit hoc nomen, *Deus*, vel qualis ſit figura corporea quæ nobis ad repræſentandum Deum à pictoribus exhibetur. Quippe obſervatio, ſi fiat per viſum, nihil propria ſua vi menti exhibet præter picturas, & quidem picturas ex ſola motuum quorundam corporeorum varietate conſtantes, ut ipſe *Author noſter* docet: ſi per auditum, nihil præter verba & voces: ſi vero per alios ſenſus, nihil in ea habetur quod referri poſſit ad Deum. Et ſane, quod viſus nihil præter picturas, nec auditus præter voces vel ſonos, proprie ac per ſe exhibeat, unicuique eſt manifeſtum: adeo ut illa omnia

quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

quæ præter iſtas voces vel picturas cogitamus tanquam earum ſignificata, nobis repræſententur per ideas non aliunde advenientes quam à noſtra cogitandi facultate, ac proinde cum illa nobis innatas, hoc eſt, potentia nobis ſemper inexiſtentes: eſſe enim in aliqua facultate, non eſt, eſſe actu, ſed potentia dumtaxat, quia ipſum nomen facultatis nihil aliud quam potentiam deſignat. Quod vero de Deo nihil præter nomen vel effigiem corpoream poſſimus cognoſcere, nemo poteſt affirmare, niſi qui ſe aperte atheum, atque etiam omni intellectu deſtitutum, fateatur.

Poſtquam *Author noſter* iſtam ſuam de Deo opinionem expoſuit, refutat *in art. 15.* argumenta omnia, quibus Dei exiſtentiam demonſtravi. Ubi ſane mirari ſubit hominis confidentiam, quod tam facile, tam

pau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

paucis verbis, putet ſe omnia poſſe evertere, quæ ego longa & attenta meditatione compoſui, libroque integro explicui. Sed nempe omnes rationes, quas ad hoc attuli, ad *duas* referuntur: *Prima* eſt, quod oſtenderim, nos habere Dei notitiam ſive ideam, quæ talis eſt, ut, cum ad eam ſatis attendimus, &, eo modo quo explicui, rem perpendimus, ex ſola ejus conſideratione cognoſcamus, fieri non poſſe, quin Deus exiſtat, quoniam exiſtentia, non poſſibilis duntaxat vel contingens, quemadmodum in aliarum omnium rerum ideis, ſed omnino neceſſaria & actualis, in ejus conceptu continetur. Hanc autem rationem, quam pro certa & evidenti demonſtratione, non ego ſolus habeo, ſed habent etiam alii plures, iique doctrina & ingenio ſupra cæteros eminentes, qui eam cum cura examinarunt,

hanc

hanc inquam *Author Programmatis* ſic refutat. *Conceptus noſter de Deo, ſive idea Dei in mente noſtra exiſtens, non eſt ſatis validum argumentum, ad exiſtentiam Dei probandam, cum non omnia exiſtant, quorum conceptus in nobis obſervatur.* Quibus verbis oſtendit, ſe mea quidem ſcripta legiſſe, ſed ea nullo modo intelligere, vel potuiſſe, vel voluiſſe: non enim vis mei argumenti deſumitur ab idea in genere ſumpta, ſed à peculiari ejus proprietate, quæ in idea, quam habemus de Deo, evidentiſſima eſt, atque in nullis aliarum rerum conceptibus poteſt reperiri: nempe ab exiſtentiæ neceſſitate, quæ requiritur ad cumulum perfectionum, ſine quo Deum intelligere non poſſumus. *Aliud* argumentum, quo demonſtravi, Deum eſſe, ex eo deſumpſi, quod evidenter probaverim, nos non habituros fuiſſe facul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

tatem, ad omnes eas perfectiones, quas in Deo cognoſcimus, intelligendas, niſi verum eſſet, Deum exiſtere, noſque ab illo eſſe creatos. Quod putat *Noſter* ſe abunde diſſolvere, dicendo, *ideam, quam habemus de Deo, non magis quam cujuſvis alterius rei conceptum vires noſtras cogitandi proprias ſuperare:* quibus verbis, ſi tantum intelligit, eum, quem de Deo conceptum, ſine gratiæ ſupernaturalis auxilio, habemus, non minus eſſe naturalem, quam ſint reliqui omnes quos habemus de aliis rebus, mecum ſentit, ſed nihil inde contra me colligi poteſt; Si vero exiſtimat, in illo conceptu non plures perfectiones objectivas involvi quam in omnibus aliis ſimul ſumptis, aperte errat; ego autem ab hoc ſolo perfectionum exceſſu, quo noſter de Deo conceptus alios ſuperat, argumentum meum dſumpſi.

In

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

In ſex reliquis articulis, nihil habet notatu dignum, niſi, quod, cum velit animæ proprietates diſtinguere, confuſe admodum & improprie de iis loquatur. Quippe ego dixi, eas omnes referri ad duas præcipuas, quarum una eſt, perceptio intellectus, alia vero, determinatio voluntatis, quas *Noſter* vocat, *intellectum* & *voluntatem*; ac deinde illud, quod vocavit *intellectum*, dividit in *perceptionem* & *judicium*; qua in re à me diſſentit: ego enim, cum viderem, præter perceptionem, quæ prærequiritur ut judicemus, opus eſſe affirmatione vel negatione ad formam judicii conſtituendam, nobiſque ſæpe eſſe liberum ut cohibeamus aſſenſionem, etiamſi rem percipiamus, ipſum actum judicandi, qui non niſi in aſſenſu, hoc eſt, in affirmatione vel negatione conſiſtit, non retuli ad præceptionem in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

tellectus, ſed ad determinationem voluntatis. Poſtea, inter ſpecies perceptionis, non enumerat, niſi *ſenſum, reminiſcentiam, & imaginationem:* unde colligi poteſt, eum nullam intellectionem puram, hoc eſt, intellectionem, quæ circa nullas imagines corporeas verſetur, admittere; ac proinde ipſum ſentire; nullam de Deo, nec de mente humana, vel aliis incorporeis rebus, cognitionem haberi: cujus rei non aliam cauſam poſſum ſuſpicari, quam, quod eæ, quas habet de illis rebus, cogitationes, ſint tam confuſæ, ut nullam unquam puram, & ab omni corporea imagine diverſam, in ſe animadvertat.

In fine denique, addidit hæc verba ex meo aliquo ſcripto deſumpta, *Nulli facilius ad magnam pietatis famam perveniunt quam ſuperſtitioſi & Hypocritæ.* Quibus quid ſignificare

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

ſicare velit, non video; niſi forte referat ad hypocriſim, quod uſus ſit ironia multis in locis: ſed non puto, illum iſta via poſſe ad magnam pietatis famam pervenire.

Cæterum, cogor hic fateri, me pudore ſuffundi, quod antehac iſtum *Authorem*, tanquam perſpicaciſſimi ingenii virum, laudarim, atque alicubi ſcripſerim, me non putare ullas ab ipſo doceri opiniones, quas nollem pro meis agnoſcere: Sed nempe, quando iſta ſcribebam, nullum adhuc videram ejus ſpecimen, in quo fidus exſcriptor non fuiſſet, niſi tantum ſemel in verbulo uno, quod illi tam male ceſſerat, ut ſperarem nihil tale amplius eſſe auſurum; & quia videbam, ipſum in reliquis magno cum affectu opiniones amplecti, quas veriſſimas arbitrabar, id ejus ingenio & perſpicacitati tribuebam. Nunc autem mul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

tiplex experientia cogit me, ut exiſtimem, non tam amore veritatis eum teneri, quam novitatis; Atque quoniam omnia, quæ ab aliis didicit pro antiquis & obſoletis habet, nihilque ſatis novum ei videtur, niſi quod ex proprio cerebro extundit; eſt autem adeo infelix in ſuis inventis, ut nullum unquam verbum in ejus ſcriptis notaverim (quod ex aliis non exſcripſiſſet) in quo non aliquem errorem contineri judicarem. Monere debeo illos omnes, qui meas opiniones ab eo defendi ſibi perſuadent, nullas eſſe, non modo in *Metaphyſicis*, in quibus aperte mihi adverſatur, ſed etiam in *Phyſicis*, de quibus alicubi in ſuis ſcriptis agit, quas non male proponat & corrumpat. Adeo ut magis indigner, quod talis *Doctor* ſcripta mea pertractet, atque interpretanda ſive interpolanda ſuſcipiat, quam quod alii

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

alii nonnulli ſumma cum acerbitate ipſa impugnent.

Quippe neminem ex acerbis iſtis adhuc vidi, qui non mihi tribueret opiniones à meis toto cœlo diverſas, atq; adeo abſurdas & ineptas, ut non verear, ne ullis cordatis viris poſſit perſuaderi meas eſſe. Sic eo ipſo tempore, quo hæc ſcribo, mihi adhuc afferuntur duo novi libelli ab aliquo hujus generis adverſario conſcripti, in quorum priore habetur, *eſſe Neotericos nonnullos, qui certam omnem fidem ſenſibus abrogant, & Philoſophos Deum negare, & de ejus exiſtentia dubitare poſſe contendunt, qui inſitas interim à natura humanæ menti de Deo notitias actuales, ſpecies, & ideas, admittunt.* Dicitur autem in altero, *Neotericos iſtos audacter pronunciare, Deum non modo negative, ſed & poſitive ſui cauſam efficientem dici debere.* Atque in utroque libello nihil aliud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

agitur, quam quod argumenta multa congerantur, ad probandum, primo nos nullam Dei cognitionem *actualem* in utero matris habuiſſe, ac proinde *nullam de Deo actualem ſpeciem & ideam menti noſtræ ingenitam:* ſecundo, *non oportere Deum negare,* atque *illos eſſe atheos & legibus puniendos qui eum negant:* tertio denique, Deum non eſſe cauſam *efficientem* ſui ipſius. Quæ omnia poſſem quidem ſupponere contra me non ſcribi, quia nomen meum in iſtis libellis non habetur, & nulla eſt opinionum, quæ in iis impugnantur, quam non plane abſurdam & falſam putem. Sed tamen, quia non diſſimiles ſunt iis quæ jam ſæpe ab aliis ejuſdem ordinis hominibus mihi per calumniam fuerunt imputatæ, nullique alii agnoſcuntur quibus eæ tribui poſſint, ac denique quia multi non dubitant, quin ego ille ſim,

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

contra quem iſti libelli ſcripti ſunt; monebo hic, ex occaſione, earum authorem, *Primo*, per ideas innatas me nihil unquam intellexiſſe niſi quod ipſemet in p. 6. ſui poſterioris libelli verum eſſe expreſſis verbis affirmat, nempe, *nobis à natura ineſſe potentiam qua Deum cognoſcere poſſumus*, quod autem iſtæ ideæ ſint *actuales*, vel quod ſint ſpecies neſcio quæ à cogitandi facultate diverſæ, nec unquam ſcripſiſſe nec cogitaſſe: imo etiam me magis quam quenquam alium ab iſta ſupervacua entitatum ſcholaſticarum ſupellectile eſſe alienum, adeo ut à riſu abſtinere non potuerim, cum vidi magnam illam catervam, quam Vir, fortaſſe minime malus, laborioſe collegit, ad probandum, *infantes non habere notitiam Dei actualem quandiu ſunt in utero matris*, tanquam ſi me hoc pacto egregie impugnaret. *Secundo*, me

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

nunquam etiam docuiſſe, *Deum eſſe negandum, vel ipſum nos poſſe decipere, vel de omnibus eſſe dubitandum, vel fidem omnem ſenſibus abrogandam, vel ſomnum à vigilia non diſtinguendum,* vel ſimilia, quæ à calumniatoribus imperitis aliquando mihi objecta ſunt; ſed omnia iſta expreſſiſſimis verbis rejeciſſe, validiſſimiſque argumentis, imo etiam auſim addere, validioribus, quam ab ullo ante me refutata fuerint, refutaſſe: quod ut commodius & efficacius præſtarem, propoſui, initio *Meditationum* mearum, iſta omnia tanquam dubia, quæ non à me primum fuerunt inventa, ſed à Scepticis dudum decantata. Quid autem iniquius, quam tribuere alicui ſcriptori opiniones, quas eo fine tantum refert ut eas refutet? Quid ineptius quam fingere, ſaltem illo tempore, quo iſtæ falſæ opiniones proponuntur & nondum refu-

reſutantur, eas doceri; atque ideo illum, qui refert atheorum argumenta, *eſſe Atheum temporarium?* Quid magis puerile, quam dicere, ſi moriatur interim priuſquam *ſperatam ſuam demonſtrationẽ* ſcripſerit vel invenerit, eum Atheum moriturum, ipſumque in anteceſſum pernicioſam doctrinam docuiſſe, *non autem eſſe facienda mala ut eveniant bona*, & talia. *Dicet forte aliquis*, me iſtas falſas opiniones non retuliſſe tanquam aliorum ſed tanquam meas: verum quid hoc refert? quandoquidem in eodem libro, in quo ipſas retuli, omnes refutavi; atque ex ipſo libri titulo potuit intelligi, me ab iis credendis eſſe plane alienum, quandoquidẽ in eo *demonſtrationes de exiſtentia Dei promittuntur*. Eſtne aliquis adeo ſtolidus, ut exiſtimet, eum, qui talem librum componit, ignorare, dum primas ejus paginas exarat

rat

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

rat quid in ſequentibus demonſtrandum ſuſceperit? Objectiones autem tanquam meas propoſui, quia hoc exigebat ſtylus meditationum, quem rationibus explicandis aptiſſimum judicavi. Quæ ratio ſi noſtris cenſoribus non ſatisfacit, velim ſcire, quid dicant de ſacris literis, cum quibus nulla humana ſcripta ſunt comparanda, quando vident in iis nonnulla, quæ non poſſunt recte intelligi niſi ſupponantur tanquam ab impiis, vel ſaltem ab aliis quam à Spiritu Sancto vel à Prophetis dicta eſſe, qualia ſunt Eccl. cap.2. hæc verba: *Nonne melius eſt comedere & bibere, & oſtendere animæ ſuæ bona de laboribus ſuis, & hoc de manu Dei eſt. Quis ita devorabit & deliciis affluet ut ego?* & in capite ſequenti: *Dixi in corde meo de filiis hominum, ut probaret eos Deus, & oſtenderet ſimiles eſſe beſtiis. Idcirco unus interitus eſt hominis*

nis & jumentorum, & æqua utriſq; conditio, ſicut moritur homo ſic & illa moriantur, ſimiliter ſpirant omnia, & nihil habet homo jumento amplius, &c. An credunt ibi Spiritum Sanctum nos docere, ventri eſſe indulgendum, & affluendum deliciis, animaſque noſtras non magis eſſe immortales quam jumentorum? Non puto eos uſque adeo eſſe furioſos: Sed neque debent etiam calumniari, quod iis inter ſcribendum non uſus ſim cautelis, quæ nunquam ab ullis aliis ſcriptoribus fuerunt obſervatæ, nec ab ipſo quidem Spiritu Sancto.

Tertio denique, moneo libellorum iſtorum authorem, me nunquam ſcripſiſſe, *Deum non modo negative, ſed & poſitive ſui cauſam efficientem dici debere*, ut in pag. 8. poſterioris ſui libelli valde inconſiderate affirmat. Quærat, legat, evolvat mea

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

ſcripta, nihil unquam ſimile in illis reperiet, ſed omnino contrarium. Me vero à talibus opinionum portentis quam maxime eſſe remotum, notiſſimum eſt iis omnibus, qui vel ſcripta mea legerunt, vel aliquam mei notitiam habent, vel ſaltem omnino fatuum eſſe non putant. Atque idcirco admodum miror, quis ſit ſcopus iſtorum Calumniatorum. Nam ſi volunt perſuadere hominibus, ea me ſcripſiſſe, quorum plane contrarium in meis ſcriptis reperitur, deberent prius curare, ut omnia, quæ in lucem edidi, ſupprimantur, nec non etiam, ut ex eorum, qui jam ea legerunt, memoria deleantur: quamdiu enim hoc non faciunt, plus ſibi nocent quam mihi. Miror etiam, quod contra me, qui eos nunquam laceſſivi, nihilque nocui; ſed qui fortaſſe, ſi me irritarint, nocere poſſem, tanta cum acerbitate ac

tanto

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

tanto ſtudio invehantur, interimque nihil agant contra multos alios, qui eorum doctrinam libris integris refutarunt, ipſoſque ut Simplicios & Andabatas deriſerunt. Nolo tamen hic quicquam addere, quo revocem illos ab inſtituto libellis me ſuis impugnandi: video libenter me tanti fieri ab ipſis: ſed iis interim precor ſanitatem.

Hæc ſcripta ſunt Egmondæ in Hollandia circa finem Decembris, Anno 1647.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
235 C 23